

terveznek, 5—10⁰/₀-kal csökkennek az igények. Jellemző, hogy amikor fenyőfűrészáruból 1954-ben mintegy 10⁰/₀-kal kevesebb import érkezett be, az ipar mégis teljesítette, sőt túlteljesítette tervét.

*

A Központi Vezetőség határozatának idézett részei bizonyítják, hogy a Párt nemcsak felismerte e terület fejlődésének fő gátjait, de világos útmutatásaival ki is jelölte a siker érdekében szükséges tennivalókat. Kell, hogy most az erdészek, a faipar dolgozói és a közgazdászok együttes munkával megállapítsák ezen hiányosságok kiküszöbölése érdekében szükséges részletfeladatokat.

Az európai fahelyzetről

MADAS ANDRÁS

Az Európai Gazdasági Bizottság Fabizottsága szeptemberben tartotta tizenharmadik ülését Genfben, ahol megtárgyalták az európai fahelyzetet és a jövő évi kilátásokat.

Erdőgazdaságunk dolgozóit bizonyára érdekli, hogyan alakul és milyen irányban fejlődik az európai faforgalom, fafogyasztás és milyen következtetéseket lehet levonni a teendőinkkel kapcsolatban. Mivel az utóbbi években nem jelent meg nálunk átfogó ismertetés az európai és általában a világ erdeiről, azok összetételéről, célszerűnek látszik, ha a bevezetőben röviden erről is beszélünk.

A FAO 1953-ban vétette fel a második világ erdőleltárt, amelynek legfontosabb adatait az alábbi táblázatok tartalmazzák:

1. táblázat

A világ erdeinek megoszlása (1 000 000 ha)

Világrész	Összes erdőterület	Fafaj-megoszlás		Használat		Erdősültség	
		fenyő	lomb	használat alatt	használaton kívül	%	ha/fő
Európa	136	79	57	130	6	28,3	0,3
Szovjetunió	743	580	163	350	393	33,9	3,8
Észak-Amerika	656	463	193	220	436	36,1	4,1
Latin-Amerika	890	27	863	83	807	39,7	5,2
Afrika	801	3	798	108	693	27,0	3,9
Ázsia	525	120	405	232	293	19,8	0,4
Óceánia	86	8	78	17	69	10,0	6,7
Világ összes	3837	1280	2557	1140	2697	29,1	1,6

Az adatokból levonható első érdekes következtetés az, hogy a világ összes erdeinek mindössze 30 százaléka van használat alatt, 70 százaléka még zömében feltáratlan, rendszeres használat bennük nem folyik. Egyelőre tehát korai lenne még általános fahiányról, a világ erdeinek kimerüléséről beszélni. Egyidejűleg azonban azt is meg kell állapítani, hogy a használaton kívül álló erdőknek a rendszeres termelésbe történő bevo-

nása nemcsak természeti, hanem kulturális tényezőknek (közlekedés fejlettsége, lakosság sűrűsége és eloszlása stb.) is függvénye, ezért a következő néhány évben nagyjából csak a jelenleg használat alatt álló erdők fakészletére számíthatunk.

Figyelemreméltó, hogy az összes erdő kétharmadát lombos állományok alkotják, holott jelenleg az ipari felhasználás területén a lombfák messze elmaradnak a fenyő mögött. Világosan kell látnunk, hogy a jövőben a lomberdők világviszonylatban mind az erdőgazdálkodás, mind a faipar területén az eddiginél sokkal jelentősebb szerephez fognak jutni.

Vizsgáljuk meg a továbbiakban a használat alatt álló erdők élőfakészletét (2. sz. táblázat):

2. táblázat

Élőfakészlet a világ használat alatt álló erdeiben

Világrész	A használat alatt álló erdők							
	területe			élőfakészlete (kéreggel együtt)				
	fenyő	lomb	össze- sen	fenyő	lomb	fenyő	lomb	összesen
	millió hektár			m ³ /ha		millió m ³		
Európa	77	53	130	80	70	6 200	3 700	9 900
Szovjetunió	300	50	350	100	65	30 000	3 200	33 200
Észak-Amerika	170	50	220	80	60	13 600	3 000	16 600
Latin-Amerika	12	71	83	120	100	1 400	7 100	8 500
Afrika	2	106	108	40	75	100	7 900	8 000
Ázsia	40	192	232	90	105	3 600	20 200	23 800
Óceánia	2	15	17	75	55	200	800	1 000
Világ összes	603	537	1140	90	85	55 100	45 900	101 000

Az átlagszámokon belül az egyes országok élőfakészlet adatai jelentős eltéréseket mutatnak. Néhány európai ország jellemző hektáronkénti, kéregnélküli összes fatömegre vonatkozó adatai az alábbiak: Irország 34, Finnország 49, Bulgária 51, Magyarország 70, Ausztria 139, Svájc 243. A trópusi országok közül is álljon itt néhány példa: Francia Egyenlítő Af-

3. táblázat

Bruttó növedék a világ használat alatt álló erdeiben

Világrész	Bruttó évi növedék (kéreggel együtt)				
	fenyő	lomb	fenyő	lomb	Összesen
	m ³ /ha		millió m ³		
Európa	2,5	2,4	190	130	320
Szovjetunió	1,3	1,3	390	60	450
Észak-Amerika	2,1	2,1	360	110	470
Latin-Amerika	3,0	3,0	40	210	250
Afrika	2,0	2,5	5	265	270
Ázsia	2,0	2,7	80	520	600
Óceánia	2,0	1,3	5	25	30
Világ összesen	1,8	2,5	1070	1320	2390

rika: 266, Madagaszkár 250, Peru 236. Ha ezeket az adatokat összehasonlítjuk, szembetűnik a trópusi erdők fölénye és elképzelhetjük azokat a lehetőségeket, amelyeket megfelelő belterjes, tartamos gazdálkodás és készletgazdálkodás esetén ezek az erdők nyújthatnak.

A bruttó növedékre vonatkozó adatokat a 3. sz. táblázat tünteti fel.

A FAO — megfelelő életszínvonal feltételezésével — a fejenkénti évi fafogyasztást 1 m³-rel veszi számításba; a világ jelenlegi — 2300—2350 millió főnyi — lakosságának tehát ugyanennyi m³ fára lenne szüksége. Ezt az évi mennyiséget a használat alatt álló erdők évi növedéke nagyjából fedezi, noha részleteiben nézve egyes fafajokban és választékokban hiány, másokban felesleg mutatkozik.

A fejenkénti 1 m³-es fogyasztás feltételezését a jelenleg érvényesülő tendenciák és a tényleges fogyasztás tanulmányozása alapján azonban túlzottnak kell tekintenünk. Az európai egy főre eső fogyasztás 0,70 — a hazai fogyasztás 0,55 körül mozog, tendenciája pedig — főleg az iparilag fejlett államokban — nem emelkedő. Amint látjuk tehát a világ használat alatt álló erdei a világ jelenlegi szükségletét fedezik, a szükségletek emelkedése esetén pedig hatalmas tartalékok állanak rendelkezésre a használaton kívül álló erdőkben.

Más a helyzet azonban Európában.

Európa erdei gyakorlatilag fel vannak tárva és be vannak vonva a forgalomba. A kitermelés és a jelenlegi szükségletek nagyjából és egészében egyensúlyban vannak, figyelembevéve, hogy minden évben kisebb mennyiségű export bonyolódik le az európai erdőkből a Közel-Kelet és részben Latin-Amerika felé, ugyanakkor minden évben importál is Európa fát, elsősorban Kanadából. Ez azt jelenti, hogy az európai erdők termelése csak jelentéktelen mértékben fokozható, sőt egyes túlhasználatban lévő területeken és választékokban csökkenés is várható. Ebből következik, hogy a szükségleteknek a lakosság növekedéséből, az ipari termelés és az életszínvonal emelkedéséből adódó fokozódását csak igen távoli piacokról lehet biztosítani. Ez a tény az utóbbi években jelentős változást eredményezett az európai fafogyasztás alakulásában.

Az európai faforgalmat a három legfontosabb választékban az alábbiak szerint lehet jellemezni:

1. *Fenyőfűrészáru.* A fenyőfűrészáru forgalom évek óta nagyjából azonos szinten mozog és az export-import évente kb. 17,000.000 m³-t tesz ki. Az 1956. évi várható helyzetet a 4. sz. táblázat tünteti fel:

4. táblázat

Az 1956. évi várható fenyőfűrészáru forgalom

Összes importszükséglet 17 000 000 m³ Összes exportlehetőség 17 100 000 m³

A legfontosabb importáló államok		Legfontosabb exportáló államok	
Anglia	7 000 000 m ³	Svédország	3 700 000 m ³
Nyugat-Németország	2 500 000 m ³	Finnország	3 000 000 m ³
Hollandia	1 600 000 m ³	Ausztria	2 750 000 m ³
Olaszország	1 470 000 m ³	Szovjetunió	2 500 000 m ³

Az európai fenyőfűrészáru helyzetet jelenleg elsősorban az alábbi tényezők befolyásolják:

- a) a konjunktúra, az ipari termelés alakulása a nyugati államokban;
- b) a szovjet export növekedésének mértéke;
- c) a legfontosabb importáló államok készleteinek alakulása és végül;
- d) a fahelyettesítés előrehaladásának mértéke.

ad a) Az elmúlt években az ipari termelés, de elsősorban a lakásépítés, a nyugat-európai államokban növekedett (lásd: 6. sz. táblázatot). Ez növelte a fűrészáru iránti keresletet, szilárddá tette a piacot. Ez év májusában azonban: „... egyes gazdasági mutatók — nevezetesen az ipari termelés indexe — számos államban a remélt színvonal alá estek”. (*Timber Bulletin for Europe*, vol. VIII. No. 1.). A Fabizottság ülésén ezt több küldött is alátámasztotta felszólalásában, amikor a hitelek csökkentéséről, bizonyos inflációs jelenségekről beszéltek. Általában a gazdasági helyzet várható alakulásának megítélésében a nyugati küldöttek pesszimiztikusabbak voltak, mint a tavalyi ülésen.

ad b) Az európai fapiacot egyre komolyabb mértékben befolyásolja a szovjet export állandó emelkedése. A szovjet nyugati export az utóbbi években nagyjából az alábbiak szerint alakult (csak tájékoztató számok):

5. táblázat

1937.	1952.	1953.	1954.	1955. várható
6 000 000	600 000	1 000 000	1 600 000	2 500 000

A Szovjetunió ma már ismét vezető helyet foglal el a fenyőfűrészáru piacon és nyugaton a szovjet export további növekedésével számolnak.

ad c) A legfontosabb importáló államok az év első felében beszereztek az évi szükségletük legnagyobb részét, Anglia már júniusban túlfedezte 1955. évi szükségletét. Emellett meg kell jegyezni, hogy a jelentős exportáló államokban előreláthatóan a tavalyinál nagyobb készletek fognak év végén megmaradni, mert a sztrájkok miatt (elsősorban az angol dokk sztrájk miatt) nem tudták a szerződésileg lekötött mennyiségeket maradéktalanul leszállítani.

ad d) A Fabizottság Titkársága külön anyagot készített a faanyaghelyettesítéssel kapcsolatban, ami érdekes következtetések levonására ad

6. táblázat

A fenyőfűrészáru fogyasztás alakulása és az ipari termelés viszonyított indexei a nyugat-európai államokban

	1950.	1951.	1952.	1953.	1954.
<i>Nyugat-Németország</i>					
Fenyőfűrészáru felhasználás	100	80	73	66	61
Ipari termelés, építés nélkül	100	100	100	100	100
<i>Nyugat-Európa</i> (Belgium, Dánia, Franciaország, Írország, Hollandia, Svájc)					
Fenyőfűrészáru felhasználás	100	85	77	80	80
Ipari termelés, építés nélkül	100	100	100	100	100

lehetőséget. A fenyőfűrészáru felhasználás és az ipari termelés alakulását a nyugateurópai államokban az elmúlt években a 6. sz. táblázat mutatja.

Ez azt jelenti, hogy az ipari termelés, de főleg a lakásépítés jelentős emelkedése ellenére a fenyőfűrészáru fogyasztás egyáltalán nem emelkedett, sőt igen kismértékben csökkent.

Az elmondottakat egybevetve megállapíthatjuk, hogy a következő évben a fenyőfűrészáru helyzet enyhülése várható, ami esetleg az árak enyhe mérséklődésére vezethet.

2. *Bányafa.* A bányafa forgalmára is jellemző, hogy évek óta körülbelül 3,200.000 m³ export-importtal nagyjából azonos szinten mozog. Az 1956. évi várható helyzetet a 7. sz. táblázat tünteti fel:

7. táblázat

Az 1955. évi bányafaforgalom várható alakulása

Összes importszükséglet 3 280 000 m³ Összes exportlehetőség 3 308 000 m³

A legfontosabb importáló államok		A legfontosabb exportáló államok	
Anglia	1 475 000 m ³	Finnország	1 000 000 m ³
Nyugat-Németország	1 000 000 m ³	Szovjetunió	700 000 m ³
Magyarország*	420 000 m ³	Svédország	400 000 m ³

* Csak nyugati import.

A bányafánál a helyzet lényegesen élesebb, mint a fűrészárúnál és az év elején kialakult magas árak előreláthatóan a következő év folyamán aligha fognak változni. Igen figyelemreméltó körülmény, hogy a széntermelés emelkedése ellenére a bányafafelhasználás gyakorlatilag nem változik, ami elsősorban a bányafafelhasználásban mutatkozó takarékosagnak és a bányafa fokozódó helyettesítésének köszönhető. Európa bányafatermelése 1951-ben 10,56 millió m³, 1954-ben 10,38 millió m³ volt. Belgium például 20 év alatt 36,6 százalékkal csökkentette a fajlagos bányafafelhasználást.

Meg kell jegyezni, hogy a bányafahelyzetet jelentősen befolyásolja az erős papírfá kereslet és feltehető, hogy a tervezett bányafa egy része papírfaként kerül felhasználásra.

Az összes szempontokat egybevetve az 1958. évi bányafamérleg előre láthatóan egyensúlyban lesz és az idei mennyiségekben, valamint árakban jelentős változás nem várható.

3. *Papírfá.* Legnehezebb a helyzet papírfában. A várható 1956. évi helyzetet a 8. sz. táblázat tünteti fel:

8. táblázat

Az 1956. évi papírfaforgalom várható alakulása

Összes import-szükséglet 5 800 000 m³ Összes export-lehetőség 4 100 000 m³

A legfontosabb importáló államok		A legfontosabb exportáló államok	
Nyugat-Németország	1 400 000 m ³	Finnország	2 000 000 m ³
Olaszország	900 000 m ³	Svédország	500 000 m ³
Franciaország	750 000 m ³	Szovjetunió	500 000 m ³

Az adatokhoz meg kell jegyezni, hogy amíg az importáló államok reális adatokat adtak meg, az exportáló államok közül pl. Finnország 1,100.000 m³-rel alacsonyabb számot adott meg az 1955. évi várható exportjánál, tehát ez az egy tétel lényegében kiegyenlíti a mutatkozó — egyébként igen jelentős — hiányt.

Ennek ellenére a papírfa helyzet az elkövetkező években feszült lesz és magas árakkal kell számolni. Ennek oka, hogy a papírtermelés állandóan növekszik, mert egyre nagyobb mértékben használják az egyes papírféleségeket csomagolás céljaira, amivel jelentős fenyőfűrészáru megtakarítás érhető el.

Ez az irányzat azonban arra készíti a felhasználókat, hogy a lucfenyő helyett egyre nagyobb mértékben használjanak fel papírgyártás céljaira egyéb nyersanyagot, elsősorban tűzifa minőségű kemény és lágy lombfákat, fűrészüzemi hulladékot és egyéb mezőgazdasági terméket (szalma). Így Olaszország egész papírtermelésének kb. 50 százalékát kemény lombfából állítja elő, amit tűzifa címén vásárol, elsősorban Jugoszláviából.

★

Mi az oka annak, hogy az utóbbi években a fafogyasztás minden területen viszonylagosan csökkent? Ez elsősorban annak a következménye, hogy az elmúlt években a nyugati államokban jelentős eltolódás következett be a faárak és a fát helyettesítő anyagok árai között. Vizsgáljunk meg például egy olyan államot mint Ausztriát, Európa egyik legjelentősebb fát exportáló államát. Feltételezhetnénk, hogy egy ilyen államban, ahol a fa bőségesen áll rendelkezésre, a faárak viszonylag alacsony szinten maradtak. Ezzel szemben a helyzet a következő:

9. táblázat

A fa és fát helyettesítő anyagok viszonyított árai

Megnevezés	1948.	1954.
Cement: fenyőfűrészáru	100 : 100	100 : 197
Tégla: fenyőfűrészáru	100 : 100	100 : 186

A fenyőfűrészáru ára tehát közel kétszeresen emelkedett a helyettesítő anyagok árához viszonyítva, ami az összes felhasználókat arra ösztönözte, hogy a fát minden lehetséges területen más anyagokkal helyettesítsék és a fát a kedvező világpiaci árak mellett exportálják nyilvánvalóan olyan országok felé, ahol a helyettesítés még nem haladt jelentősen előre, akár az árarányok, akár üzemi okok miatt. Az árarányok említett eltolódása kisebb-nagyobb mértékben azonban minden nyugat-európai, fát exportáló és importáló államban bekövetkezett.

A faárak emelkedésének másik következménye az volt, hogy jelentősen fejlődött a fahulladék feldolgozása, elsősorban farost- és forgácslemezzé. Az európai farostlemeztermelés emelkedését az alábbi számok mutatják:

1000 tonna

10. táblázat

Megnevezés	1930.	1950.	1951.
Európa farostlemez termelése	6,0	683,0	900,0

Az európai fafogyasztás vizsgálatából tehát az alábbi következtetéseket lehet levonni:

a) Az európai fafogyasztás az elmúlt 5 év folyamán viszonylagosan minden területen csökkent, elsősorban a faárak emelkedése következtében.

b) Az utóbbi években nagymértékben előrehaladt a fának más anyaggal történő helyettesítése (vasbeton szerkezetek, téglá, vas és egyéb szerkezetek).

c) Jelentősen emelkedett a fahulladék és az alacsonyabbrendű választékok — elsősorban a tűzifa — feldolgozása, főleg fenyőfűrészárut helyettesítő farost- és forgácslemezzé, továbbá egyéb értékes választékokká (papír, viscosa, furnír, bányafa stb.).

Az ország fában jelentkező szükségletének biztosítása egyik legnagyobb gondunk. A nemzetközi tapasztalatok helyes felhasználása hozzásegíthet bennünket a kérdés jobb megoldásához.

Kína területének alig 7 százalékát borítja erdő s ennek mintegy 3/4 része az állam tulajdonában van. Céltudatos kormányfeladat az erdőterület növelése, egy korszerű erdőgazdaság felépítése. Néhány éve, hogy felállították az erdészeti minisztériumot, nyitották meg 2 erdészeti kutatóintézet és 6 kísérleti állomás kapuit, létesítettek több mint 1000 csemetekertet. A meglévő egyetemek mellé 3 erdészeti akadémiát szerveztek s ezekben eddig 3000 hallgatót képeznek ki. Önkéntes szervezetet hívtak életre az erdei tüzek elhárítására és új faipari telepek létesítését támogatja az állam. (Allgemeine Forstzeitschrift 1955/46.)

A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 38. évfordulója alkalmából az Országos Erdészeti Egyesületben végzett eredményes társadalmi munkássága elismeréséül *SALI EMIL*-nek, az egyesület vezetőségi tagjának, az Országos Erdészeti Főigazgatóság főosztályvezetőjének a „*SZOCIALISTA MUNKÁÉRT ÉRDEM-ÉREM*“ kitüntetést adományozta.

A magas kitüntetést munkatársainak, az egyesület vezetőségének elismerése és őszinte öröme kíséri.

